Hajo Herrmann

ŽIVOT VÁLEČNÉHO PILOTA

Vzpomínky bombardovacího a stíhacího pilota luftwaffe

OMNIBOOKS

Hajo Herrmann

ŽIVOT VÁLEČNÉHO PILOTA

Vzpomínky bombardovacího a stíhacího pilota luftwaffe

Předmluva

Když jsem začal o těch událostech asi po čtyřiceti letech psát, písmenka, slova ani věty se ze mne příliš nehrnuly. Dlouhá doba, která od nich uplynula, spíše vyvolávala váhání a nechuť k práci vedle mého povolání navíc. Proto jsem se zpočátku omezil na to, že jsem poskytoval informace historikům, spisovatelům, novinářům a jiným zájemcům někdy na magnetofonovém pásku, jindy písemně a nejčastěji u Vídně při černé hodince zahalen kouřem dýmky. Čerpal jsem z vlastních vzpomínek, pamětí svých spolubojovníků, z válečných zápisků a nesčetných fotografií a filmů. Dlouho mě uspokojovalo, když jsem tu a tam viděl útržkovitě zachycenou svou životní dráhu. Přesto se mi zdálo, že v líčení některých událostí chyběly určité detaily a jejich dramatický obsah. Moje přemoudřelá rozmrzelost z toho, že o tom vím víc, byla otevřenou ránou, v níž se uhnízdily výčitky, a zároveň výzvou, abych se to pokusil napsat lépe. Povzbuzování mě pohánělo k důkladnosti a pravdivosti. Touha psát ze mne čas od času skutečně vytryskla. Zarytá lhostejnost mi pomáhala přehlížet chválu a hanu, kterých se mi dostávalo nebo které jsem mohl očekávat. Co jsme tenkrát dělali, viděli a spolehlivě slyšeli, patřilo nám. Co jsme nedělali, neviděli a hodnověrně neslyšeli, nebylo naše. Tak jedná soudce, když někoho trestá, vyslovuje osvobozující verdikt nebo dokonce chválí. Přenést se na místo, do času a okolností dění, na poznatkový a zkušenostní horizont a do vnitřního světa zážitků jednajících osob – to je jediné vodítko historika, jestliže chce vytěžit z minulých událostí trvalé poučení. Historie musí „stát na vlastních nohou“ poznamenal americký spisovatel Mailer na Frankfurtském knižním veletrhu v roce 1983. Tak chci postupovat i já – historickou pravdu i svou životní dráhu nasvítit dramatickým desetiletím německých dějin a mladším lidem tak se vší naléhavostí ukázat, co jsme prožívali; to velké riziko – život nebo smrt. Z úleku a účasti se čtenář pokusí vymanit tím, že se bude ptát po jeho smyslu a možná najde i odpověď. Básník promlouvá ústy „mladých mrtvých vojáků“ takto: „Naše smrt není naše. Je vaše a bude znamenat to, co z ní uděláte.“

Düsseldorf, jaro 1984

Kapitola 1

Doba míru
1934-1936

Velká Británie a Francie, po první světové válce znovuobnovené německými miliardami, obohacené o bývalé německé kolonie a území, povolily svému bývalému protivníkovi armádu o 100 000 mužích. Nesměli jsme mít letectvo ani lovecké zbraně. Na východě se zvedá Sovětský svaz opírající se o miliónové vojsko s nároky na vlastnictví historické pravdy – požaduje světovou revoluci a nadvládu.

Jeden pěkný květnový den roku 1935 jsem se plížil jako střelec číslo 1 na výšinu ve vojenském výcvikovém prostoru Döberitz, spíše v braniborském písku než ve vřesovišti, a před sebou jsem měl v rukou opřených o lokty lehký kulomet. Před kamarády ze své skupiny, praporčíky s maršálskou holí v tornistře, mi na hlavě klimbala přílba. Náš ročníkový učitel v Postupimi-Eiche nám důrazně nařizoval, abychom kmitali jako fretky, až se přiblíží velcí pánové, kteří jsou u nás na inspekci.

Vtom se na hřbetu kopce vynořila kavalkáda, krokem se k nám blížila a zůstala stát opodál. Neúnavně jsem po loktech postupoval dál s nezmenšenou horlivostí a stále stejnou rychlostí, zaměřený na vytrvalost, aby mě potom někdo z ostatních nenazval odporným šplhounem.

„Stůj!“ zvolal jeden z těch pánů. Zůstal jsem podle rozkazu ležet v bojové pozici, paty pěkně v písku, pohled upřený vpřed a čekal jsem na další povely. „Vy, kulometníku, tam dole je to trochu nepohodlné, co?“ Otočil jsem se na bok a podíval se nahoru nejprve do zlostných očí majora, ročníkového učitele. Okamžitě přiběhl náš instruktor, poručík, který pobíhal po našem útočném území. Zpražil mě ledovým pohledem a byl připravený majora podpořit. Nech toho, pomyslel jsem si umíněně, přece tu nesázím tuřín.

Tlustý pán v uniformě generála pěchoty usazený vysoko na kobyle se projevil jako lidumil. Zašpásoval: „Jestli se vám zde nelíbí, můžete jít ke mně.“ Přitom krátce pokývl k obloze.

Co to má být? řekl jsem si. Neviděl jsem ho už někdy? Není to Hermann Göring, ministr letectví z filmového týdeníku? Najednou jsem měl pocit, že ho poznávám. Vážně, je to on! Vždycky jsem měl potíže zapamatovat si lidi – dámy v nových kloboucích, se změněnými účesy nebo obarvenými vlasy. Ale tohle byl vrchol. Muž oblečený jednou v hnědé, podruhé v šedomodré, pak v šedé a dokonce v myslivecké zeleni?

No, když jsem si dal všechno dohromady, otázku jsem pochopil.

„Souhlasím, pane generále!“ zvolal jsem. „Moc rád. Mám už průkaz A pro bezmotorové létání; udržel jsem se ve vzduchu 35,1 vteřiny.“ Zdůraznil jsem tu dobu, kterou jsem překonal zkušební minimum třicet vteřin.“ Göring se hlasitě zasmál, ostatní pánové se povinně připojili a po chvilce i můj ročníkový učitel a poručík.

„Dobrá,“ řekl generál, „tak se ještě uvidíme.“ Přejel pohledem po ležící rojnici až k poslednímu muži a s uspokojením pokývl hlavou. Pak zamumlal pár slov majorovi a svým průvodcům, přičemž si jeden z nich naškrábal něco na papír. Poté se ozval povel: „Pokračujte!“

Představa, že o osm let později budu s tímto člověkem častokrát sedět hodiny a hodiny u jednoho stolu ve velmi zaujatém rozhovoru, na jehož konci řekne: „No, tak to udělejte!“ mi byla přinejmenším tak vzdálená jako mlhovina Andromedy od naší zeměkoule. Teď to ale znamenalo makat dál.

Poručík byl na mne od té doby naštvaný. Už když mě zahlédl, nálada mu viditelně klesla pod bod mrazu. Situace se postupně zhoršovala. Projevilo se to jednou, když jsme cvičili s lehkým minometem. Od jeho sundání z podvozku až k výstřelu jsme museli provést asi deset úkonů, jak nařizoval služební předpis. Když měla naše obsluha cvičení alespoň dvanáctkrát úspěšně za sebou, usoudil jsem, že je na čase, abych navrhl určité zjednodušení – snížení počtu úkonů na polovinu. Poručík mi velmi klidně oponoval, ale trval jsem na svém a chtěl jsem změnu hned vyzkoušet. Když trval na svém, se svými nejnovějšími

válečnickými poznatky v dějinách jsem počkal – generál von Steuben se také pokoušel naučit Američany bojovou přípravu Bedřicha Velikého, ale generál Washington mu vysvětlil, že jeho bojovníci za nezávislost jsou většinou farmáři a trapeři, a proto se to musí s nimi dělat jednodušeji.

Za mnou zafrkala kobyla. Patřila veliteli ročníku a jmenovala se Hvězda. Poté, co jsem postoupil na pozici nejzkušenějšího jezdce, jsem na ní směl příležitostně jezdit, což byla úplná slast proti vysokému hřbetu mého Síria. Hvězda se mezitím přiblížila těsně ke mně a začala mi očichávat kapsy, aniž by brala ohled na nezbytný odstup svého pána k podřízenému. Vždycky jsem jí přinesl nějakou dobrotu. Muž v sedle ji pevně držel na uzdě a řekl: „Cvičíte týden s minometem a už všechno víte lip. Nejsme žádní trapeři. Až to dotáhnete na velitele roty a budete mít za sebou troje podzimní manévry, můžete služební cestou podat písemný návrh. Přece nemůžete svým prvním dobrým nápadem pobláznit celé vojsko."

Obrátil koně, ale ještě se zarazil a dodal, co mu zřejmě nejvíc leželo na srdci: „Lidé, kteří ten předpis vypracovali, mají za sebou čtyři roky bojových zkušeností ve světové válce. Přemýšlejte o tom!" Poplácal Hvězdu po bocích a odcválal. Sice jsem si nemyslel, že praporčíci, z nichž se mají v krátké době stát nadpraporčíci, jsou vojskem, které lze pobláznit takovým střízlivým návrhem, ale ani trochu mě nepřekvapilo, když válečná škola vyzdobila můj posudek slovy:

... rád kritizuje a všechno ví lépe, proto je nezbytný dohled a přísné zacházení...

Sklíčilo mě to. Měl jsem přece ty nejlepší úmysly. Ale člověk má zřejmě raději držet hubu. Za žádnou cenu jsem nechtěl zklamat hamburskou Zemskou policii, která mě do školy vyslala. Byla to rázná vojenská parta lidí, po první světové válce skvěle vycvičená „rudým" plukovníkem Dannerem a vyzbrojená kulomety a lehkými minomety. V tamějším výběrovém kurzu jsem byl hned za důstojnickým čekatelem von Bock und Polachem, potomkem staré vojácké rodiny a při pomyšlení, že bych tady mohl selhat, se mi dělalo nanic.

Do mé mizerné nálady explodovala výzva, abych se s velkou skupinou praporčíků hlásil v berlínské Charité k letecké lékařské prohlídce. A tak jsem přisupěl magdeburským osobákem na Anhaltské nádraží. Na lékařovu otázku: „Kolik denně?" jsem hrdě odpověděl: „Nekouřím."

Pak jsem se ocitl na náměstí Savigny u jednoho specialisty, který mě upoutal do elektrické židle, která se mnou začala kolébavě rotovat. Najednou stop! A měl jsem číst noviny. „Stále nic nevidíte? Musíte!" Zíral jsem na tu změť černé a bílé, která mi splývala v šeď.

Konečně jsem spíš uhodl než uviděl-Lokalanzeiger. „No jo," zavrčel doktor a vyplnil dotazník, který mi nechtěl ukázat. Mou otázku nechal bez odpovědi, takže jsem se o svých vrozených schopnostech nebo neschopnostech nic nedověděl.

Na válečné škole jsem absolvoval závěrečné zkoušky; v taktice jsem správně určil místo hlavního útoku posíleného praporu na levé křídlo a neocitl se mezi propadlíky. Nestačil jsem se divit, kde novopečení absolventi tak bleskově sehnali výložky a závěsné šavle. Naše vítězství v posluchárnách a bednách s pískem jsme okamžitě oslavili v kasinu pod obrovským obrazem *The Germans to the front*, lampou slávy, kterou si naši otcové přinesli domů z Boxerského povstání.

Na červen a červenec 1935 jsem se vrátil do Hamburku do kasáren své staré šestasedmdesáté v Bundesstrasse, kde se z nás měl v krátké době stát 46. a 47. pěší pluk. Jako poručík jsem hrdě táhl se svou kulometnou četou na Fischbeckerské vřesoviště a koncem července jsem trávil dva týdny dovolené v Kielu.

Telegram, který mě zde zastihl a dovolenou mi zkrátil, jsem četl s rozzářenýma očima. Povolával mě k zástavám, jež se svými vyšitými orly upsaly a přísahou zavázaly vládcům vzduchu a větrů.

Stálo v něm stručně a krátce: „Převelen k luftwaffe. Nástup do pilotní školy v Kitzingenu na Mohanu 1. srpna 1935."

Matka mi jako dárek k narozeninám podstrčila krabičku kielských šprot a už jsem se trmácel se středně velkým kufrem a v dobré náladě vlakem přes německé Středohoří k Mohanu.

Až tady jsem se dozvěděl, kdo z naší postupimské party prošel lékařskými prohlídkami – všech čtyřiatřicet fešáckých poručíků, mezi nimi nás sedm Hamburčanů, v rajtkách barvy polní šedi, šedozelené blůze, se zavěšenými dlouhými šavlemi, mělo zanedlouho všechny tyhle krásné drahé věci pověsit na hřebík; nahradila je šedá letecká uniforma.

Druhého srpna nás rozdělili do šesti skupin a přivedli k letadlům He 72 Kadett na instruktáž.

Třetího srpna jsem seděl jako první ze skupiny za svým švábským učitelem Ernstem Hetzelem v malém dvojplošníku D-EZOP, který se naprosto plynule mihl po rozjezdové dráze, zvedl se a nad červeně se lesknoucími jablky lučních sadů nabral kurz ke Steigerwaldu. Vzduch ono srpnové ráno voněl svěžestí. Panebože, je snad na světě něco krásnějšího?

Opatrně jsem na plynové přípusti a kniplu sledoval, jak to Hetzel dělá. Letěl strašně nízko nad zátočinami Mohanu a jednou se prohnal v náklonu devadesát stupňů stromořadím topolů, až jsem měl pocit, že jsme se dotkli větví. S takto zamotanou hlavou jsem pak musel ukázat rukou směrem k letišti.

Třináctého srpna vystoupil Hetzel z éra a řekl: „Tak leť!“ Bylo to jako blesk z čistého nebe. Udělalo se mi zle. Doufal jsem, že si budu moci ještě chvilku užívat klidné bezstarostnosti. Kamarády to neza-skočilo o nic méně. Copak jsme na tom už tak dobře? Váhavě jsem nastartoval. Teď to rozjet a rozjet! Zvednout. A byl jsem nahoře. Tak to by šlo.

Teď zatočit, ještě jednou, Iphofen, vpravo je Schwanberg, udělat okruh na závěrečné přiblížení. Stáhnout plyn. Je to moc vysoko – takže klouzat. To uměl Hetzel dokonale. Takže teď, říkal jsem si, pěkně klouzej; ať mají ti tam dole strach. Tři minuty samostatného letu jsem měl za sebou.

Cítil jsem se nádherně a letoun jsem posadil rovně. Přistání se povedlo.

Karl Hülshoff, budoucí dálkový noční stíhač, byl na řadě příští den. Říkal, že mi dá na frak. „Jen počkej, při akrobatickém létání ti ukážu!“

Brzy fičelo čtyřiatřicet poručíků letectva na přísný rozkaz samostatně na všechny světové strany, aby se naučili navigaci. Ale občas se všichni po vzletu shromáždili mimo dohled z letiště a na cesty se vydali v rojích. Soudržnost posiluje orientaci, protože dvanáct očí vidí víc než dvě, a společnost znamená také legraci, neboť se někdy může uspořádat divoká honička, pokud není v partě nějaký hnusný práskač.

Sklonoměr a zatáčkoměr zabudované ve školních letounech sváděly k nebezpečnému a nepatřičnému nápadu vyzkoušet si let naslepo, samozřejmě bez rádia, jenž byl před ukončením příslušné fáze výcviku přísně zakázán. Když jsem nastupoval do letounu před dalším přeletem, zjistil jsem, že z mého D-EZOP někdo vymontoval zatáčkoměr. Hetzel mínil, že se tak stalo v mém vlastním zájmu a kvůli bezpečí, protože bych prý určitě zase letěl nad mraky podle barografu a meteorologické mapy; podvedl bych ho, neboť po velkých dírách v mracích a viditelnosti na zem není ani stopy.

Příští přelet – Berlín. Nad Duryňským lesem se náhle zatáhlo. Mraky se proti předpovědi přihnaly rychleji.

Je to obvyklý obrázek – před jižními svahy bzučí roj dvojplošníků jako mouchy na skle. Neprojdou. Dám krk na to, že ani jeden nevyužije okliku přes údolí Werra, zvláště když mraky dál na západě klesnou ještě níž. A už vidím, jak jeden za druhým táhnou nahoru a mizí – ke skoku přes Rennsteig. Všichni budou později hlásit – Duryňský les skoro jasno, přelet s viditelností na zem. Ke zpátečnímu letu z Berlína do Kitzingenu ještě tentýž den to samozřejmě nebude stačit – kvůli Duryňskému lesu, protože kluci chtějí zůstat přes noc; „Cikánský sklípek“ láká. To mám být pitomou ovcí, která samotná přibekotá do Kitzingenu?

A už jsem v mracích, kurz severovýchod – Berlín! Rychloměr a výškoměr fungují. Zatím dobrý! A co poloha za letu? K tomu je přece pilotní kompas, který určí příčnou polohu skoro tak dobře jako sklonoměr nebo umělý horizont. A vítanou pomoc mi poskytuje také vítr, který mi vane na nos zleva a potvrzuje mi, že točím doleva. Rychle knipl doprava. Už jsem ve dvou tisících. Fouká zprava, takže knipl vlevo! Aha, slunce! Ale kde vůbec je? Mrknu na kompas, který se uklidňuje. Místo na severovýchod letím na západ; ta „kudrlinka“ mohla být křivější.

Až k říšskému hlavnímu městu vyhlížím díru v mracích. V tom bílém moři jsou tmavé kotliny mraků, ale pole, lesy a řeka zůstávají zahaleny. Přes chlupaté závoje prohlubenin konečně tuším a stále jen slabě a potemněle rozeznávám rohy a hrany, tvary vytvořené lidskou rukou, jak pode mnou ubíhají. Nechávám je být, protože přede mnou už září světlá zeleň zalitá sluncem.

Bez plynu a s písničkou na rtech jdu nad Labem prošpikovaným vlnolamy dolů; je to vítaná pastva pro oči každého strádajícího navigátora.

Na Kudammu bylo velmi útulně, snídaně u milých příbuzných byla výživná, a pak mě seřval Ernst Hetzel, až mi hlava brněla. Málem mi odešel barograf. Ale když jsem svůj let naslepo ve volném stylu

vysvětlil, můj učitel nakonec projevil pochopení a laskavost. Beznadějný šílenec odmítající jakoukoliv zodpovědnost, splývalo nehlasně z jeho rtů. Ovšem chtěl mě uchránit před nejhorším. Správně, Ernstíku, jsem přece tvůj parádní kůň. Udrž si ho. Když jsem žvanil švábsky, díval se na mne hodně ošklivě.

Zatáčkoměr byl opět namontovaný.

Ke svému velkému překvapení jsem svého leteckého učitele dostal tam, kde jsem ho vlastně vůbec nechtěl mít.

Letecká akrobacie! Karl Hülshoff mě v ní nedostal. O pár dnů později se vrátil dolů z prvního pokusu „bledý a páchnoucí". Při všech těch figurách to v sobě neudržel. „Nemysli se, že to nezvládnu. Zdá se, že máš radost, co?"

„Jsem raději první než druhý. A ty ne, Karle?"

Den co den šel nahoru a krotil svůj žaludek a nervy tak tvrdohlavě, jak to dokáže jen někdo od fochu. Jeho vytahování mě pobídlo, abych udělal to, co náš Trenkle, instruktor jiné šestice a mistr v akrobatické pilotáži – přemet dopředu a na rozdíl od něj bez karburátoru pro let na zádech. Návaly krve do hlavy, oči ven z důlků a píchání v nich; odporné pocity! Ale motto znělo: Překonat utrpení způsobené vlastní vinou. Řízené výkruty v krátkém podsaditém bručounovi Aradu Ar 64 na trase od Iphofenu až ke Schweinfurtu a zase zpět se prováděly mnohem mírněji; jeden výkrut za druhým, jednou tři doleva, pak tři doprava. Musel jsem to zvládnout a být si stejně jistý doprava i doleva. Nechtěl jsem mít žádnou lepší stranu. Slabá strana mě štvala. Jako pravák pokud jde o ruce i nohy jsem se při fotbale tvrdohlavě a vytrvale věnoval levé noze a vypracoval se v dorosteneckém týmu Holstein-Kiel na levé křídlo. Při dobrovolné pracovní službě na severním pobřeží v roce 1932 jsem lopatu držel střídavě v levé a pravé ruce. Takže výkrut vpravo, utažená zatáčka a souvrat vpravo mi musely jít stejně dobře jako naopak. Při cvičných vzdušných soubojích jsem zjistil, že mi to „vpravo" nelétalo vůbec špatně.

Náš výcvik B2 se kolem Vánoc chýlil ke konci. Rozhýbali jsme W 33, W 34, He 46, He 45, Albatrose, L 101 a L 102. A museli jsme se rozhodnout, kam chceme – ke stíhačům, bombarďákům, dopravákům nebo průzkumníkům. Hetzel, malý imperátor, řekl: „Ty budeš stíhač." Letecký akrobat Trenkle ve zkušební komisi přitakával. Pak jsem uviděl na jednom leteckém dni v Bamberku Udeta. Jeho akrobatické kousky mě ohromně nadchly.

Ještě než to v Kitzingenu skončilo, nechal se v malém kroužku slyšet velitel naší skupiny Putz, který si v roce 1917-18 jako letec u pěchoty společně s von Greimem užil tvrdého chleba a olova – stíhání je docela hezké, když svítí slunko, ale když je počasí mizerné, je stíhač bezmocný. Když jsme chtěli s dvojplošníkem He 51, kterým byly tenkrát vyzbrojené frontové jednotky, podniknout o víkendu přelet nebo třeba jinak vytáhnout ze stáje nějaké malé éro, nikdy jsme se kvůli počasí nevrátili zpět včas, pokud jsme vůbec dorazili k cíli. Ale u bombardovacího letectva to bylo úplně jiné. Tam by nás pořádně vycvičili v létání podle přístrojů. Na víkend bychom mohli vzlétnout, kdy by se nám zachtělo, a zpátky ve službě bychom byli vždy včas. Mohli bychom si vzít kufr s civilem a plavkami, plášť a klobouk. Přistáli bychom přesně na místě a nevěsty by nemusely čekat nebo jít zklamané domů.

V duchu jsem viděl slečnu nevěstu, štíhlou blondýnku, vlasy v týlu spletené do osmičky, jak na mne touženě čeká. V případě, že by se nějaká kráska spokojila s mou maličkostí, bylo by z taktických důvodů opravdu dobré být nezávislý na počasí, umět létat podle přístrojů a na velkých strojích. Rozhodl spíš sen než úvahy; osud v podobě ješitného veselého skřítka.

Když se začaly snášet na francouzskou zemi první jemné sněhové vločky a náš výcvik pomalu končil, překvapil nás, letecké puberťáky, velitel školy skvělou novinou, že dva z nás mohou letět do Berlína na Ples v opeře. A tak jsem se já, miláček štěstěny, uvelebil ve W 34, které řídil pobočník velitele školy. Protože Karl Hülshoff chtěl zůstat věrný, letěl se mnou Georg Reiss.

Bylo to vzrušující; poprvé oblečený v nadměrně velkém leteckém fraku se širokými stříbrnými lampasy jsem požádal taxikáře, aby nás dva odvezl od Brandenburské brány dvě stě metrů k Opeře na Unter den Linden. Na pozvánce totiž stálo: „Příjezd". Ten taxikář na Pařížském náměstí si nás pohrdavě změřil, protože jsme se podobali hotelovým vrátným. „K Opeře? Těch pár kroků? Co tam vůbec chcete?"

Náš pobočník už byl tu, nenápadně si od nás udržoval odstup a raději se připojil ke svým kamarádům z ročníku, kterým se na fracích vyjímaly pilotní odznaky, což jsme jim záviděli. Pak zvedl Clemens Krauss taktovku k předehře *Netopýra,* balet opery v bílém přitančil po širokém můstku spojujícím parket

s jevištěm a uvedl zvláště nejstarší publikum do naprostého vytržení.

Vlevo v jedné z bočních lóží seděl patron této společenské události Hermann Göring, vedle něj Emma, jejíž krása a šarm všechny okouzlovaly, a také francouzský velvyslanec pan François Poncet, polský velvyslanec pan Lipsky a řada dalších akreditovaných vojenských atašé z dalekých zemí, všichni v parádních uniformách.

Zvlášť pozorně jsem si prohlížel francouzského velvyslance. Francie mě zajímala. O strategickém umění Francouzů jsem získal vysoké mínění poté, co jsem si přečetl Clausewitzovu poznámku o Napoleo-novi a jiných vojevůdcích. A Napoleonův proslov k vojákům u egyptských pyramid jsem uměl nazpaměť. Velká úcta se mísila se zvědavostí. Už ve válečné škole jsem se rozhodl, že budu vojenským tlumočníkem z francouzštiny. Ale můj učitel francouzštiny to považoval za vyloučené.

Pak se parket uvolnil pro hosty a Georg Reiss už kroužil v rytmu valčíku s jednou hezkou slečnou, princeznou Wiedovou, s níž si pak dokonce dopisoval. Odvážil jsem se přiblížit k jedné roztomilé dámě z baletu, kterou jsem, jak se zdálo, svým zjevením a úklonou překvapil, ale pak se mnou vesele odplula – nebo já s ní. Když jsem se po tanci rozhlížel po Reissovi, položil mi na rameno ruku jakýsi starší důstojník luftwaffe ve fraku ozdobeném dvěma řadami válečných vyznamenání. Vytýkal mi, že jsem právě tančil s „baletní krysou“, což je nemístné, pokud pozvané dámy toužebně vyhlížejí tanečníky. Ale po půlnoci se prý situace změní, dodal povzbudivě. Říkal jsem si, že „baletní krysa“ nezní zrovna moc hezky; vždyť tahle berlínská krysička byla docela milá.

Zasvěcený do těchto přísných zvyklostí jsem tedy přikročil k činu; u jednoho stolu seděla slavná Marianne Hoppeová, všeobecně známá z mnoha filmů, a nepřestávala sedět ani při desátém a dvacátém taktu. Žádný pán z její společnosti, mezi nimi Viktor de Kowa, ji nevyzval k tanci. Postupoval jsem podle instrukcí; vzpřímeně jsem k ní přišel a mírně se uklonil. Od pánů jsem sklidil jen udivené pohledy, od ní náznak rozpaků, ale zvedla se. Jak byla štíhlá a jak uměla tančit! Cokoli jsem řekl, jí připadalo legrační, dokonce se několikrát zasmála a vášnivě se na mne podívala. Vzbudila ve mně naději, že bych si mohl troufnout ji pozvat na nějaké pozdější rande. Ale pak mi došlo, že u hereček je to s opravdovostí citů a jejich projevem poněkud zvláštní. Okamžitě to muselo ven – jak je to možné, že radost a utrpení vypadají v každém jejím filmu jako opravdové. Přece to může být opravdové jen jednou, zvlášť v lásce. Srdečně se zasmála a řekla, že je to pro ni kompliment večera.

Myslel jsem, že jsem si vedl skvěle a chtěl jsem o tom napsat rodičům.

Opojná plesová noc rychle uplynula, a protože jsme si prozíravě nevzali stůl a neobjednali víno, byla pro nás celá akce doslova levná. Zpátky z tohoto přepychového nádherného sálu na Mohan, kde jsme po posledních vzletech začali balit.

Vzhůru na kurz C!

Tak jsme se rozešli, vždycky dobře naladěná parta, z donucení živená většinou bílými klobásami se zelím, která mezitím přišla na chuť také vínu. Poté, co jsme u Herzogenaurachu ztratili při simulovaném leteckém souboji báječného kamaráda, poručíka Lübkeho, bylo nás už jen třiatřicet poručíků. Střídavě jsme drželi u jeho rakve čestnou stráž a poprvé jsme pocítili na svých bedrech ruku osudu.

Na letecké základně v Gablingenu, přesně na sever od Augsburgu, stála spousta bachratých letounů Junkers, připravených k výcviku pilotních kandidátů bombardovacího letectva. Hülshoff byl s námi. Přes sníh a zimu jsme létali okruhy nad letištěm a s rukama hluboko zabořenýma do kapes kožichu jsme mrzli na startu, až na nás dojde řada.

Po několika týdnech nás ke zdokonalení našeho výcviku C převeleli do Ludwigslustu v Meklenbursku na tamější leteckou školu. Ještě jsme kurz ani nedokončili, když nás, naprosto šokované, začali přidělovat k bojovým útvarům. Náš velitel major Fruhner, jemuž nějaký zlomyslník nebo vtipálek vymyslel přezdívku, kterou tu nelze napsat, se nás zeptal, kde bychom chtěli sloužit. Považoval jsem za strategicky správné vybrat si střed říšského území, odkud bych se podle Clausewitzových principů dostal při excentrických úderech stejně rychle na nejlepší místa periferie. Zvolil jsem si letiště v Merseburgu.

Major Fruhner považoval mé úvahy v zásadě za správné, ale poznamenal, že to tam nepříjemně páchne chemikáliemi z továren Leuna. Raději by mě viděl nedaleko mého zvoleného středu v krásném starém Nordhausenu v Harzu, v krajině Goldene Aue, na vysočině Kyffhäuseru, kde je slyšet troubení jelenů v Harzu a hašteření čarodějnic na Brockenu. Už jsem to všechno skoro viděl a slyšel, cítil jsem vůni jedlových lesů a Nordhausen se v příštích letech stane centrem mého života. Fruhner ušetřil můj citlivý

nos pachu chemie a usadil mě v zeleném srdci Německa.

A zase pode mnou klapala kola Říšské dráhy na nové působiště přes Halle an der Saale, kde se ode mne oddělil Karl Hülshoff a jel směrem na Erfurt-Bindersleben. Přidělili nás ke stejné eskadře, kterou později pojmenovali na počest náčelníka generálního štábu, jenž se zřítil s letounem, na 4. bombardovací eskadru „Generála Wevera“. Přes Eisleben a Sangerhausen jsem vjel do nížiny Goldene Aue a přes ni do Nordhausenu, města, kde byla vždy po ruce nordhausenská žitná a světově známý žvýkací tabák Hanewacker.

A letiště...? Vypadalo poněkud pustě a prázdně, ale při bližším ohledání se zdálo, že bude za několik měsíců obyvatelné. Proto jsme zpočátku bydleli v Nordhausenu v soukromí. Měl jsem se hlásit u rodiny Binderových v Töpferstrasse 1a, křivolaké uličce v bezprostřední blízkosti Obilního trhu. V jeho středu se tyčila socha reformátora obklopená středověkými hrázděnými stavbami se štukem z gründerských časů, důstojnou radnicí a hotelem Römischer Kaiser. Nadčasově a pokrokově působila jen tramvaj, která v dlouhých intervalech skřípavě odbočovala z náměstí na hlavní ulici.

Jenom zase rychle pryč z téhle stísněné uličky bez chodníku, pomyslel jsem si, když jsem po kočičích hlavách dotápal k mírně se zvedajícímu vchodu do domu číslo 1a. Ale nakonec se ukázalo, že je přidělený byt šťastná a naprosto skvělá náhodná trefa. Rodina Binderových, starší i mladší, vedla za rohem obchod s lahůdkami, ve kterém bylo všechno, co nabízely luxusní obchody ve velkých městech. Stačilo, abych v krámu ukázal prstem, co chci ke snídani nebo k večeři, a pak jsem si u stolu dosyta dopřál vyžádané dobroty. Moji domácí mě také výslovně vyzývali, abych si přivedl na večeři dva nebo tři vyhladovělé kamarády, o jejichž nuzné existenci jsem se nezapomněl jen tak mimochodem zmínit.

Toto dobročinné a vojsku přátelsky naladěné smýšlení vysvětloval hodinář Gentzel odvedle, až do roku 1918 rotmistr a zákopový voják, špatným svědomím Nordhauseňanů – jestli si dobře vzpomínám, koncem dvacátých let odmítli ve svých zdech přijmout u příležitosti oslav tisíce let od založení tohoto svobodného říšského města generála polního maršála Hindenburga, říšského prezidenta. Chtěli to napravit; ostatně mít ve městě posádku, je přece také dobrý kšeft.

Ať už to bylo jakkoli, měl jsem jídla a pití, co hrdlo ráčí; jediná výjimka se týkala whisky – chutnala hrozně. Německo totiž chtělo šetřit devízy a vyrábělo si ji samo.

Mezi našimi ubikacemi na letišti se ještě pásly ovce, bachraté nákladáky zanášely betonové silnice blátem a spraší a vzletová a přistávací plocha řídce porostlá trávou se musela šetřit. Najednou přišel rozkaz naložit do našich Ju 52, tehdejších bombardovacích letounů, cvičné pumy.

Teď nastal vážný problém. Německo obnovilo vojenskou svrchovanost nad demilitarizovanou zónou na západě a přesouvaly se tam útvary wehrmachtu. Velitel mé letky major hrabě Luckner, starý válečný veterán, nenechával na sobě nic znát a vydával klidné a věcné rozkazy. Já jsem si jen říkal, že si snad neuvědomí, že ještě nemám průkaz C a nesmím sám řídit Ju 52, o chybějící kvalifikaci B pro létání podle přístrojů ani nemluvě. Chtěl jsem být samozřejmě u toho, až to začne.

Co by se asi stalo, kdyby na nás Francouzi napochodovali! Později, v roce 1938, mi generál von Kühlenthal, náš vojenský ataše v Paříži, vyprávěl, že Francouzi chtěli být za sedm dní v Mohuči, a také by byli, kdyby to jejich vláda spustila. Neudělala to, a tak jsme mohli klidně přestat nakládat a shazovat cvičné pumy a zůstat v pohotovosti. Dál jsme šetřili travnatý povrch letiště, hodovali jsme lahůdky Binderovic rodiny a ve službě jsme hltali samou teorií. Byla to mizérie, protože nám chyběla jakákoli rozumná činnost.

Major hrabě Luckner, velitel 8. letky, neuměl nás mladé důstojníky zaměstnat jinak, než nás nechat na půdě jedné budovy vyhlédnuté jako ubikace dělat pořadové cviky s mečem luftwaffe. Meč se sice podstatně liší od obyčejného kordu, ale přesto nás ten rituál nemohl nadchnout o nic víc, než život ďasa mořského, bratrance našeho šéfa. Ale na slavnostní přehlídku v Nordhausenu bylo potřeba se dobře připravit a vycvičit.

V této otupělosti najednou zaválo jako svěží větřík moje přeložení na tři měsíce do Berlína-Tempelhofu k tvrdému a důkladnému výcviku dálkových letů a létání podle přístrojů. Karl Hülshoff, kterého tam přivál stejný vítr, mi opět temně vyhrožoval, že mě tentokrát dostane.

V Norimberské ulici jsme si nedaleko stanice metra pronajali pokoj u jednoho emigranta, carského plukovníka ve výslužbě. Karl si okamžitě pověsil na zeď fotku své budoucí nevěsty, oktaványky